

Handläggare
Emir Gazibegovic
Kommunstyrelsens kontor
Säkerhetschef
0767656524
emir.gazibegovic@sodertalje.se

Yttrande över promemorian "Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (DS 2023:17)"

Behoven att arbeta med brottsförebyggande arbete har utkristalliserat sig genom åren med anledning av den extrema utvecklingen av våldsbrottslighet vi har i Sverige och som accelererat exceptionellt sedan 2013. Syftet som återfinns i promemorian bekräftar det behovet och önskar möta delar av det genom ett utökat lagstöd i form av vistelseförbud. Även om intentionen med promemorian är nobel upplever vi den som kraftlös och praktiskt omöjlig att genomföra då den har flertalet utmaningar utifrån gällande lagstiftning och prejudikat.

Tillämpning av lagstiftningen

En viktig parameter för lagstiftningen är att den ska vara tillämpningsbar i praktiken. Här menar vi att just denna lagstiftning inte kommer vara tillämpningsbar av två orsaker - vad som ska ligga till grund för bedömningen enligt 2§ och 3§ Vistelseförbud. Och bevisvärderingssvårigheter och prejudikat vid bedömning av nätverk.

I promemorians kommentarer framgår det att rättssäkerhet är av största vikt. Redan här syns en tydlig svårighet i denna lags tillämpning på grund av det svåra läget att faktiskt bevisa en nätverkskoppling och tillhörighet på individer. Kommentarererna förtydligar att både kontinuitet och uppsåt ska vara rekvisit för att kunna bevisa nätverkskoppling. Man hänvisar även till propositionen för Skärpta straff.

De rättsvårdande myndigheterna har i stort sett två sätt att koppla en individ till ett nätverk. Genom förundersökning som ligger till grund för en dom som leder till en påföljd och genom underrättelser som hanteras hos Polisen. Underrättelsearbete är av naturen hemligt och ligger inte till grund för förundersökningar eller domar. Vid förundersökning ligger det väldigt omfattande mängder material som grund för en dom, då särskilt en dom som kopplar individer till nätverk. Ett stort problem kommer uppstå kring hur förundersökningsmaterialet ska kunna presenteras på ett rättssäkert sätt då det enligt kommentarerna står tydligt att subjektiva bedömningar inte får ligga till grund ett beslut.

Vår uppfattning är att Polisen redan idag har en klar uppfattning om vilka individer som hör till vilket nätverk utifrån underrättelsematerial. Uppgifterna är dock sekretessmarkerade och kan inte ligga till grund för vare sig samverkan eller vid förundersökningar.

Påföljdsansvar

Vistelseförbudet har ytterligare en utmaning och det är att den i sig har ett påföljdsansvar vilket tydliggör problematiken med denna lagstiftning. Beslutet och eventuella överträdelse ska prövas vid en domstol. Det i sig kommer till sin spets då överträdelsen leder till ett åtal och kärnpunkten för detta åtal kommer vara vad som ligger till grund för överträdelsen och hur individen är kopplad till nätverksproblematik. Om det ska gå att bevisa kommer ett omfattande arbete behöva göras för en förundersökning vilket alltid

kommer ha företräde mot vistelseförbudet. Förarbetet för att tillämpa ett vistelseförbud kommer inte stå i proportion till den effekt som ett vistelseförbud kan komma att ha.

Svårigheter att tillämpa mot ungdomar

Det är oklart hur stort geografisk område ett vistelseförbud avser att omfatta. Även i detta hänseende kommer lagstiftningen bli ineffektiv då den inte tar hänsyn till det problem den avser att lösa. De mord som genomförs är oftast i ett bostadsområde där offret bor.

Att vistelseförbud ska kunna tillämpas mot ungdomar från 15 år är en grundförutsättning med tanke på dagens sammansättning av nätverk och de individer som riskerar att begå och utsättas för allvarliga våldsbrott. Ungdomar i kriminalitet har varit en väldigt stor förutsättning för att dessa nätverk har kunnat genomföra alla mord. Det är kring individer 15 - 18 år som det kan finnas bevis för att de är kopplade till nätverksbrottslighet. Högre upp i åldrarna är bevisningen avsevärt mycket svårare att samla in och konkretisera vid en rättsprocess. De äldre använder ungdomar för att begå brott vilket gör att bevis mot ledargestalter inom nätverk är väldigt svåra att samla in. Vistelseförbudet kommer därför med största sannolikhet omfatta ungdomar i en långt mycket högre utsträckning än äldre kriminella vilket medför en helt annan problematik - familj, rätt till skola osv.

Vistelseförbudet kommer i slutändan innebära stora konsekvenser för ungdomar. Ett vistelseförbud som omfattar ett fåtal gator eller torg är verkningslöst då antagonisterna kommer hitta varandra ändå. Dessa individer behöver flyttas till andra städer om det ska ha någon effekt och här staplar sig utmaningarna för alla aktörer, däribland kommuner. Då kommunerna förväntas tillgodose en alternativ boendelösning uppstår det en problematik då det idag står fler i bostadskö än vad det finns tillgängliga lägenheter. Kommunerna har oftast inte tomma lägenheter att tillgå inom andra kommuner och särskilt inte med den skyndsamheten som denna lagstiftning avser.

Vistelseförbudet klargör heller inte var ansvarsförhållandena faller när ett vistelseförbud utfärdas mot exempelvis en 15-åring där förbudet omfattar den stadsdel där 15-åringen bor och går i skolan. Att förbjuda ungdomen att vistas på ett torg eller ett fåtal gator anser vi kommer vara verkningslöst. Om problemet är så enkelt att vi kan förhindra skjutningar genom att bara förbjuda vissa individer att vistas på en plats, borde inte alla lagföringar, sprängningar och mord de senaste åren haft en lugnande effekt? De kriminella har flyttat fram gränserna där föräldrar och syskon mördas när de inte kommer åt varandra. Tror vi då verkligen på syftet och effekten bakom denna lagstiftning?

Om vi ska få bukt på den problematik vi står inför kommer det kräva en stor omställning av oss som land, myndigheter, förvaltningar och medborgare. Vi måste titta på vilka konkreta hinder vi har i arbetet mot den organiserade brottsligheten och skapa verktyg för att möta det. Lyssna på vad verksamheterna efterfrågar och vilka problem som belyses.

Slutsats

Vår slutsats är att denna lagstiftning har tydliga tendenser att bli ytterligare ett verktyg som verksamheterna i linjen inte kan nyttja men som sannolikt kommer skapa stora administrativa behov i syfte att inventera hur vi ska omhänderta detta, om denna lagstiftning mot förmodan går att tillämpa. Man har tagit ett komplext problem och försökt tillämpa en enkel lösning vilken sällan leder till några konkreta resultat eller skillnader. Att denna lagstiftning därtill riskerar att spä på utanförskapskänslan i redan stigmatiserade områden är en aspekt som tål att diskuteras vidare.

Boel Godner
Kommunstyrelsens ordförande

